

R O M Ȃ N I A

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Str. Batiștei, nr.25, sector 2, București,
Tel: 310.38.86, Fax: 310.36.16
www.scj.ro

Înalta Curte de Casație și Justiție
Secțiile Unite

Hotărârea nr. 2

Ședința din 21 decembrie 2017

Sub președinția doamnei judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, s-a întrunit pentru sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, asupra Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 418/2017) Sesizarea este legitimată constituțional de dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și de prevederile art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, care prevăd dreptul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

Din totalul de 113 judecători în funcție, au fost prezenți 89 judecători.

În urma dezbaterilor, deliberând, Secțiile Unite au hotărât să fie sesizată Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, având în vedere încălcarea următoarelor dispoziții din Constituția României: art. 1 alin. (4) privind separația puterilor în stat, art. 1 alin. (5) în ceea ce privește claritatea și previzibilitatea legii, art. 16 alin. (1) privind egalitatea în fața legii și a autorităților publice, art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 21 privind liberul acces la justiție,

art. 41 alin. (1) privind dreptul la muncă, art. 52 alin. (3) în ceea ce privește răspunderea magistraților, art. 53 alin. (2) în ceea ce privește proporționalitatea măsurii de restrângere a exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, art. 124 privind înfăptuirea justiției, art. 125 privind statutul judecătorilor, art. 126 privind instanțele judecătorești, art. 129 privind folosirea căilor de atac, art. 133 și art. 134 privind Consiliul Superior al Magistraturii, și art. 147 alin. (4) teza a II-a privind obligativitatea deciziilor Curții Constituționale, în raport cu următoarele considerente:

Criticile de neconstituționalitate privesc următoarele dispoziții:

➤ **Art. I, pct. 2, cu referire la art. 2 alin. (3) teza a 3 a;**

Aceste dispoziții încalcă prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție prin lipsa de claritate generată de sintagma „*fie chiar autorități judiciare*”.

Astfel, potrivit dispozițiilor de drept procesual, judecătorii sunt obligați să judece în limitele impuse de soluțiile pronunțate de autorități judiciare precum Curtea Constituțională, Înalta Curte de Casație și Justiție, instanțele de control ierarhic, curțile internaționale de justiție.

Or, prin instituirea interdicției de a lua decizii fără „*niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții directe sau indirecte din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare*”, textul propus intră în contradicție cu obligația judecătorilor de a respecta deciziile Curții Constituționale ori deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii sau hotărârile pronunțate de instanțele internaționale.

Această contradicție scoate textul acestui articol din sfera previzibilității și clarității de care, în sensul art. 1 alin. (5) din Constituție, trebuie să se bucure legea pentru a fi constituțională și încalcă art. 147 alin. (4) teza a II-a din Constituția României privind obligativitatea deciziilor Curții Constituționale.

➤ **Art. I, pct. 7, cu referire la art. 5 alin. (2);**

Aceste dispoziții, prin utilizarea expresiei lipsite de claritate și precizie „*situații care exced activității legate de actul de justiție*” sunt de natură să încalce principiul legalității consacrat de art. 1 alin. (5) din Constituție, nepermițând subiectului de drept căruia li se adresează să își ordoneze comportamentul.

➤ **Art. I, pct. 9, cu referire la art. 7 alin. (5) și (7);**

Aceste dispoziții sunt neconstituționale întrucât, includerea, în cuprinsul alineatului (5), a comisiilor speciale parlamentare pentru controlul activității serviciilor de informații, ca organe abilitate să efectueze verificarea veridicității datelor din declarațiile date de magistrați, încalcă principiul constituțional al separației puterilor în stat consacrat prin art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală și al independenței justiției stabilit în art. 124 alin. (3) din Constituție.

De altfel, prin Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în M.Of. nr. 72 din 18 februarie 2000, Curtea Constituțională a statuat faptul că dispozițiile din Constituție, conform cărora „Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii» (...) *nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție*”.

De asemenea, art. 7 alin. (5) este criticabil și din perspectiva lipsei de claritate a textului normativ, aspect de natură a-i oferi acestuia un caracter imprevizibil, incompatibil cu rigorile impuse de art. 1 alin. (5) din Constituția României, astfel cum au fost stabilite în jurisprudența constantă a Curții Constituționale (a se vedea Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în M. Of. nr. 53 din 23 ianuarie 2012, Decizia nr. 447/2013, publicată în M. Of. nr. 674 din 1 noiembrie 2013, Decizia nr. 31/2016, publicată în M. Of. nr. 117 din 16 februarie 2016, ș.a.).

Astfel, includerea în textul art. 7 alin. (5) a prevederii: „*răspunsul eronat se pedepsește conform legii*” generează, prin lipsa de precizie a textului, o stare de confuzie asupra unor elemente esențiale pentru corecta determinare a finalității juridice a dispozițiilor în cauză. Acestea capătă un pronunțat caracter arbitrar, în condițiile în care, deși inoculează ideea atragerii unei răspunderi penale („*se pedepsește*”) nu reușesc să ofere nivelul de claritate și predictibilitate necesar eliminării riscului aplicării lor discreționare.

Mai mult, același text de lege utilizează o sintagmă nemaiîntâlnită anterior în legislația internă, respectiv aceea de „*informare conformă*” sintagmă care neavând un conținut clar definit, nu se înțelege la ce face referire cu exactitate, generând, prin urmare, un plus în ceea ce privește lipsa de predictibilitate al conținutului normei în cauză.

Un caracter lacunar și imprevizibil au și prevederile alineatului (7) al acestui articol, care prin larghețea conținutului oferit noțiunii de informație de

interes public, sunt de natură a încălca protecția instituită, anumitor informații, prin alte norme juridice de importanță majoră.

Singura excepție prevăzută de text este în materie procesual-penală, ignorând cu desăvârșire faptul că există norme speciale și în alte materii, cum ar fi:

- caracterul nepublic al unor ședințe de judecată în alte materii decât cea penală;

- regimul juridic al informațiilor clasificate;

- protecția datelor cu caracter personal;

- protecția anumitor categorii de persoane, minori, interziși, etc.

De asemenea, caracterul imprevizibil al normei rezultă și din faptul că aceasta ignoră că prin art. 277 din Codul penal este incriminată ca infracțiune „Compromiterea intereselor justiției” în conținutul constitutiv al căreia se regăsește și dezvăluirea de informații din dosarele aflate în curs.

➤ **Art. I, pct. 12, cu referire la articolul 9 alin. (3)**

Aceste prevederi contravin dispozițiilor art.1 alin. (5) din Constituție, ce în înțelegerea oferită printr-o bogată și constantă jurisprudență de către Curtea Constituțională impun o serie de exigențe referitoare la accesibilitatea și previzibilitatea textelor legale.

Încălcarea acestor exigențe este generată de caracterul imprecis și inadecvat al modificărilor propuse, în textul legal vizat de critica noastră fiind utilizați termeni precum: „*manifestarea sau exprimarea defăimătoare*” sau „*în orice mod*”, termeni a căror sferă de cuprindere nu poate fi determinată.

Astfel, utilizarea acestor termeni în conținutul textului legal creează o evidentă stare de insecuritate juridică în ceea ce privește modul de interpretare și aplicare a acestuia, norma în cauză nereușind să ofere o garanție reală a respectării drepturilor constituționale împotriva arbitrariului.

Mai mult, în condițiile în care în cadrul procedurilor judiciare se pot întâlni cu ușurință situații în care se impune formularea unor considerente asupra acțiunilor celorlalte puteri (a se vedea, de exemplu, situația aprecierilor făcute de instanțele de judecată asupra modului de exercitare a prerogativelor puterii publice de către autorități ale statutului aparținând puterii executive, în cadrul acțiunilor de contencios administrativ sau în alte materii) neconstituționalitatea textului de lege criticat este de natură a intra în conflict cu principiile constituționale și legale privind independența justiției, ca fundament al statului de drept.

Or, astfel cum a reținut Curtea Constituțională în Decizia nr. 453/2008, publicată în M.Of. nr. 374 din 16 mai 2008, *„în condițiile în care prin legea criticată sunt reglementate măsuri excesive, insuficient elaborate, uneori imposibil de realizat, dar cu efect evident neconstituțional, este necesară înlăturarea acestora”*.

➤ **Art. I, pct. 53, cu referire la art. 39 alin. (3) și (5)**

Textele sunt neconstituționale, încălcând principiul independenței judecătorilor prevăzute de art. 124 alin. (3) precum și principiul egalității în drepturi prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție.

Astfel, toți judecătorii de la judecătorii, tribunale și curți de apel sunt evaluați de judecători în funcție, iar judecătorii de la Înalta Curte de Casație și Justiție, prin derogare de la această regulă prin aceea că sunt evaluați de membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, organism care, deși face parte din „Autoritatea Judecătorească”, are natura juridică a unei autorități administrative.

De altfel, pe durata exercitării mandatului, membrii Consiliului Superior al Magistraturii sunt suspendați din funcția de judecător, neîndeplinind acte specifice activității de judecată.

Un alt aspect de natură a determina încălcarea principiului egalității constă în faptul că doar judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt evaluați de judecători cu un grad profesional inferior.

➤ **Art. I, pct. 54, cu referire la art. 40 alin. (4)**

Apreciem că aceste dispoziții sunt neconstituționale raportat la sintagma *„hotărârea curții de apel este definitivă”* care este de natură a încălca principiul egalității cetățenilor în fața legii, reglementat de art. 16 alin. (1) din Constituție, principiul liberului acces la justiție reglementat de art. 21 din Constituție și dreptul de a exercita căile de atac, prevăzut de art. 129 din Constituție.

Deși în ceea ce privește reglementarea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că, în conformitate cu dispozițiile art. 126 alin. (2) din Constituție, legiuitorul are competența exclusivă de a institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, precum și modalități speciale de exercitare a drepturilor procedurale, semnificația liberului acces la justiție nefiind aceea a accesului, în toate cazurile, la toate structurile judecătorești și la toate căile de atac (a se vedea,

în acest sens, Decizia Plenului nr.1 din 8 februarie 1994, publicată în M.Of., nr. 69 din 16 martie 1994, deciziile nr. 66 din 14 aprilie 1997, publicată în M.Of.

nr. 377 din 24 decembrie 1997, ș.a.) și, deși în legătură cu dispozițiile art.129 din Constituție, în jurisprudența Curții Constituționale s-a statuat că Legea fundamentală nu cuprinde dispoziții cu privire la obligativitatea existenței tuturor căilor de atac, ci statuează referitor la posibilitatea părților interesate și a Ministerului Public de a exercita căile de atac, în condițiile legii (în acest sens sunt deciziile nr. 99 din 23 mai 2000, publicată în M.Of. nr.389 din 21 august 2000, nr.16 din 21 ianuarie 2003, publicată în M.Of. nr.110 din 20 februarie 2003, ș.a.), prin Decizia nr. 369 din 30 mai 2017, Curtea a reținut „tendința jurisprudenței sale recente de a stabili și dezvolta exigențe constituționale sporite în sensul asigurării unei protecții efective a drepturilor și libertăților fundamentale, integrate conținutului normativ al art.16 alin.(1), art.21 alin.(3) sau art.129 din Constituție, după caz, prin raportare la căile extraordinare de atac”.

Prin aceeași decizie, Curtea Constituțională a reiterat jurisprudența sa potrivit căreia „legiuitorul poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, ca și modalități de exercitare a drepturilor procedurale, principiul liberului acces la justiție presupunând posibilitatea neîngrădită a celor interesați de a utiliza aceste proceduri, în formele și în modalitățile instituite de lege. În ceea ce privește asigurarea egalității cetățenilor în exercitarea drepturilor lor procesuale, inclusiv a căilor de atac, Curtea a reținut că „în instituirea regulilor de acces al justițiabililor la aceste drepturi, legiuitorul este ținut de respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, prevăzut de art.16 alin.(1) din Constituție. De aceea nu este contrar acestui principiu instituirea unor reguli speciale, inclusiv în ce privește căile de atac, cât timp ele asigură egalitatea juridică a cetățenilor în utilizarea lor”.

Curtea a mai reținut că „principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. De aceea el nu exclude ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite. În consecință, un tratament diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice” (a se vedea Decizia nr.1 din 8 februarie 1994, publicată în M.Of. nr.69 din 16 martie 1994).

De asemenea, într-o altă decizie recentă a Curții Constituționale s-a reținut că: în reglementarea normelor de procedură referitoare la exercitarea căilor de atac, legiuitorul este ținut de respectarea tuturor normelor și principiilor constituționale de referință, iar eventualele limitări aduse condițiilor de exercitare

a căilor de atac nu trebuie să aducă atingere dreptului în substanța sa”. (Decizia nr. 967 din 20 noiembrie 2012, publicată în M.Of. nr.853 din 18.12.2012).

Or, textul vizat, eliminând – fără o justificare obiectivă - posibilitatea de a ataca în fața unei instanțe de judecată, în cadrul unei proceduri devolutive, modul de soluționare a cauzelor având ca obiect contestarea calificativului acordat în cadrul procedurii de evaluare a activității profesionale a magistraților, este de natură să împiedice aplicarea efectivă a principiilor constituționale ale egalității în drepturi, în general, și egalității în fața justiției, în special, cuprinse în art.16 alin.(1) și (2) și art.124 alin.(2) din Legea fundamentală.

Textul încalcă și cerințele privitoare la coerența legislativă stabilite prin art. 1 alin. (5) din Constituție, în condițiile în care toate litigiile privitoare la cariera magistraților intră în competența Înaltei Curți de Casație și Justiție, în timp ce reglementarea propusă stabilește competența în primă și ultimă instanță a curții de apel în materia contestațiilor împotriva actelor de evaluare.

➤ **Art. I pct. 134, cu referire la art. 73 alin. (2)**

Prin dubla reglementare instituită prin acest articol, raportat la dispozițiile art. 62⁴ - care de asemenea prevede posibilitatea suspendării din funcție la inițiativa magistratului - se ajunge practic, ca ambele articole să încalce prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, suprapunerea celor două texte generând o lipsă de claritate de natură a le afecta constituționalitatea.

➤ **Art. I pct. 144, cu referire la art. 82 alin. 2¹ și 2²**

Acest articol încalcă art. 16 alin. (1), art. 41 alin. (1) și art. 53 din Constituția României, având în vedere următoarele:

Dreptul de a beneficia de pensie de serviciu prin stabilirea unei perioade în care magistratul desfășoară activități specifice, fără a fi necesară și instituirea unei condiții de vârstă impusă de legea care guvernează sistemul public de pensii, decurge din multitudinea de obligații, interdicții, incompatibilități și responsabilități care revin magistratului în timpul activității sale desfășurate în această calitate; tocmai de aceea, legiuitorul a stabilit prin prevederile alineatului (8) din articolul 82 din Legea nr. 303/2004, că *„pensia prevăzută de prezentul articol are regimul juridic al unei pensii pentru limită de vârstă”*.

Acest text instituie o interdicție suplimentară în sarcina tuturor persoanelor beneficiare ale pensiei de serviciu prevăzute de art. 82 și urm. din lege, în sensul că *„pensia nu poate fi cumulată cu salariul”*.

Din formularea textului însă, nu se înțelege că magistratului îi este interzisă cumularea pensiei de serviciu cu indemnizația de magistrat, ci faptul că magistratul pensionat nu mai poate, în perioada dintre data pensionării și împlinirea vârstei de 65 de ani să desfășoare nicio altă activitate salarizată.

Această reglementare reprezintă o restrângere nejustificată a exercițiului unor drepturi, cu încălcarea art. 53 din Constituție.

În plus, este încălcat dreptul la muncă prevăzut în art. 41 din Constituție și sunt create premisele unei duble discriminări a magistraților, atât în raport cu criteriul vârstei (în condițiile în care deși până la vârsta de 65 de ani cumulul nu este permis, ulterior împlinirii acestei vârste cumulul este permis) cât și prin raportare la alte categorii profesionale, cu evidenta încălcare a dispozițiilor art. 16 din Constituția României.

➤ **Art. I pct. 156, cu referire la art. 96**

Aceste prevederi sunt contrare art.1 alin.(5) din Constituție referitoare la obligația respectării Constituției și a legilor, prin conținutul lor neclar și confuz încălcând principiul legalității, care este fundamental pentru buna funcționare a statului de drept.

De asemenea, derogă de la dispozițiile art. 52 alin. (3) din Constituție, instituind în sarcina magistraților o răspundere materială ce depășește granițele trasate de acest articol.

Prin intermediul acestor prevederi, Constituția României asigură un echilibru perfect între necesitatea asigurării cadrului legal și instituțional al funcționării unei justiții independente – ca premisă fundamentală a existenței statului de drept și democratic – și drepturile persoanei care a avut de suferit în urma săvârșirii unei erori judiciare, stabilind următoarele:

„Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență”.

Este de remarcat faptul că actualul cadru constituțional oferă garanția fermă a faptului că o persoană care a fost victima unei erori judiciare va fi despăgubită pentru prejudiciile astfel cauzate, precum și faptul că actualul conținut al legii fundamentale prevede răspunderea magistraților, pe care o circumscrie, însă, condiției privitoare la existența unei exercitări a funcției de magistrat cu rea-credință ori cu gravă neglijență și o stabilește într-o manieră care nu implică în niciun fel elementele unei răspunderi materiale directe.

Dispoziția este în perfect acord cu conținutul Recomandării Comitetului Miniștrilor nr. 12/2010 emisă în baza art. 15 din Statutul Consiliului Europei, potrivit căreia *„judecătorii nu răspund personal în cazul în care decizia lor este infirmată sau modificată într-o cale de atac ori pentru modul de interpretare a legii, de apreciere a faptelor sau de evaluare a pedepselor, cu excepția cazurilor de rea - credință și gravă neglijență”*, precum și cu Opinia nr. 3/2002 a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni unde se precizează faptul că *„magistratul nu trebuie să muncească sub amenințarea unei sancțiuni financiare sau, mai grav, a unei pedepse cu închisoarea, amenințări a căror existență ar putea, chiar inconștient, să influențeze judecata sa”*.

De asemenea, în pct. 5 lit. iii) din lucrările preliminare ale Avizului nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni se reține că nu este potrivit ca judecătorul să fie expus, în ceea ce privește exercițiul funcțiunii sale, vreunei răspunderi personale, cu excepția cazului în care face o greșeală intenționată. Aceeași concluzie este reluată în *Magna carta privind statutul judecătorilor*, (pct. 20-22).

Textul art. 96, în forma propusă pentru modificare, schimbă viziunea constituțională asupra acestei construcții juridice a răspunderii pentru eroarea judiciară (gândită ca o răspundere directă a statului și o răspundere subsidiară a judecătorului) și, prin stabilirea caracterului obligatoriu al acțiunii în regres împotriva magistratului, instituie, în esență, în sarcina acestuia, contrar spiritului constituțional, o răspundere materială obiectivă.

Noțiunea de eroare judiciară este reglementată în legislația internațională, deoarece art. 3 din Protocolul adițional nr. 7 la Convenția europeană a drepturilor omului și art. 14 par. 6 al Pactului Internațional cu privire la drepturile civile și politice prevăd că, atunci când o condamnare penală definitivă este ulterior anulată sau când este acordată grațierea, pentru că un fapt nou sau recent descoperit dovedește că s-a produs o eroare judiciară, persoana care a suferit o pedeapsă din cauza acestei condamnări este despăgubită conform legii ori practicii în vigoare în statul respectiv, cu excepția cazului în care se dovedește că nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut îi este imputabilă în tot sau în parte.

Prin urmare, la nivel internațional, eroarea judiciară este reglementată doar în materie penală și presupune, în primul rând, existența unei hotărâri definitive de condamnare și, urmare a acestei condamnări, să se fi executat o pedeapsă cu închisoarea.

În al doilea rând, dispozițiile internaționale invocate se aplică numai atunci când condamnarea este „anulată” sau se acordă grațierea, dacă, un fapt nou, demonstrează că s-a produs o eroare judiciară.

De asemenea, reglementările internaționale conturează eroarea judiciară ca o figură juridică distinctă, care nu se confundă cu greșeala de judecată, pentru care, atât dispozițiile legale interne, cât și cele internaționale, prevăd alte mijloace de remediere.

Față de aceste reglementări, se constată că definiția dată erorii judiciare prin forma propusă de modificare a art. 96 alin. (3) din Legea nr. 303/2004 încalcă art. 3 din Protocolul adițional nr. 7 la Convenție și art. 14 par. 6 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Astfel, forma propusă presupune că există eroare judiciară atunci când, în îmfăptuirea actului de justiție, se determină o desfășurare greșită a unei proceduri judiciare și prin acesta se produce o vătămare a drepturilor și intereselor legitime ale unei persoane.

Or, *„desfășurarea greșită a unei proceduri judiciare”* excede cu totul noțiunii de eroare judiciară și se circumscrie mai degrabă noțiunii de greșeală de judecată.

Neconcordanța reglementării propuse cu cele două reglementări internaționale atrage și încălcarea art. 20 din Constituția României, potrivit căruia, *„dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția României sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile”*.

Nu se poate susține faptul că propunerea reprezintă o normă internă mai favorabilă, deoarece favorabilitatea normei trebuie să se circumscrie profilului juridic al instituției de drept în discuție, iar nu să creeze o noua instituție, derogatorie de la profilul juridic reglementat internațional.

Sub un alt aspect, se constată că sintagmele cuprinse în alineatul (3) al propunerii, referitoare la *„îmfăptuirea actului de justiție”* și *„se determină o desfășurare greșită a unei proceduri judiciare”* nu corespund cerințelor de previzibilitate și claritate a legii, deoarece ambele sunt vagi și generale și vor ridica în practică probleme de interpretare, încălcând astfel, dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituția României.

Și alineatul (8) al articolului 96 din proiect ridică probleme de neconstituționalitate în ceea ce privește art. 1 alin. (5) din Constituția României, deoarece prevede că acțiunea în regres se exercită împotriva judecătorului sau procurorului care a determinat eroarea judiciară, competența de judecată revenind

Curții de Apel București, dispozițiile Codului de procedură civilă fiind pe deplin aplicabile.

În lipsa oricărei alte reglementări, se deduce că instanța sesizată, respectiv Curtea de Apel București, va verifica în cadrul acțiunii dacă „eroarea judiciară” a fost săvârșită cu rea-credință sau gravă neglijență.

În condițiile în care reaua-credință sau grava neglijență nu pot fi analizate decât în cadrul unei proceduri penale sau disciplinare, atribuirea unei astfel de competențe unei instanțe civile este de natură a încălca normele de competență în materie penală și în materie disciplinară.

Se încalcă astfel, dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituția României privind previzibilitatea și claritatea legii, dar și ale art. 134 alin. (2) din Constituție, care prevăd că, în materie disciplinară, Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale.

Dacă s-ar accepta ideea că reaua credință și grava neglijență pot fi analizate în proceduri paralele, se creează riscul imprevizibilității actului de justiție, în condițiile în care este posibil ca instanțele disciplinare sau penale să statueze diferit asupra relei-credințe sau gravei neglijențe în raport cu instanța civilă investită cu soluționarea acțiunii în regres.

O lipsă acută de precizie a textului legal se poate constata, de altfel, și în ceea ce privește definiția noțiunii de „*gravă neglijență*” care, deși prin însuși sensul firesc al sintagmei impune o culpă în formă agravată, este circumscrisă unei culpe simple. Din acest motiv textul de lege propus poate oferi temei pentru răspunderea materială a magistraților inclusiv atunci când există culpă în cea mai puțin gravă dintre formele sale (culpa levissima).

Mai mult, dispozițiile alineatului (8) - care stabilesc faptul că statul prin Ministerul Finanțelor Publice „*se întoarce în mod obligatoriu*” împotriva judecătorului sau procurorului care a determinat eroarea judiciară - instituie o prezumție legală relativă de culpabilitate pentru magistratul chemat să răspundă material, îngreunându-i acestuia în mod nejustificat sarcina probei.

De altfel, Curtea Constituțională, analizând constituționalitatea propunerii legislative privind revizuirea Constituției României, prin Decizia nr. 80/2014, publicată în M.Of. nr. 246 din 7 aprilie 2014 a statuat după cum urmează: „Deși sintagma propusă a fi introdusă pare a viza indicarea titularului dreptului de regres în cazul prejudiciilor cauzate prin orice eroare judiciară care a fost rezultatul exercitării funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, în realitate, din cauza modului său de formulare, obligă statul să își exercite dreptul de regres.

Caracterul imperativ al sintagmei propuse a fi introduse poate duce la situații inadmisibile, în care statul va promova în mod automat acțiunea în regres

ori de câte ori acoperă un prejudiciu cauzat printr-o eroare judiciară, fără a mai avea un drept de apreciere asupra faptului dacă magistratul și-a exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență, solicitând, astfel, în mod mecanic intervenția instanței judecătorești. De aceea, conținutul normativ propus ar trebui să aibă în vedere, eventual, posibilitatea statului de a exercita dreptul de regres în condițiile legii.

Așadar, textul constituțional nu poate constrânge statul la inițierea, în toate cazurile, a unor acțiuni în regres, ci trebuie să lase în marja sa de apreciere problema exercitării acestei acțiuni pentru ca, desigur, în final, tot instanța judecătorească să se pronunțe asupra acțiunii astfel promovate. ”

➤ **Art. I pct. 157, cu referire la art. 99 lit. r)**

Prin caracterul imprevizibil dat de dubla reglementare [se suprapune dispozițiilor lit. h) a aceluiași articol], și acest text încalcă principiul constituțional al legalității prevăzut în art. 1 alin. (5) din Constituția României.

➤ **Art. I pct. 160, cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹**

Textul încalcă dispozițiile art. 53 alin. (2) din Constituția României, prin restrângerea exercițiului drepturilor într-o manieră disproporționată față de situația care a determinat-o, prin instituirea unei triple sancțiuni, în condițiile în care ”*retrogradarea în funcție*” implică atât o diminuare a gradului profesional dobândit prin concurs, o sancțiune pecuniară, prin diminuarea salarială atrasă de pierderea gradului superior, cât și o mutare la o instanță de grad inferior.

În egală măsură acest text încalcă principiul inamovibilității instituit în art. 125 din Constituția României și art. 53 din Legea fundamentală, având în vedere faptul că aplicarea sancțiunii retrogradării în funcție pe o durată nedeterminată aduce atingere însăși substanței inamovibilității.

➤ **Art. I pct. 161, cu referire la art. 100 alin. (2)**

Acest articol, prin restrângerea adusă exercițiului unor drepturi în mod disproporționat în raport cu scopul urmărit, încalcă dispozițiile art. 53 alin. (2) din Constituție precum și art. 133 din Constituția României care stabilește în favoarea Consiliului Superior al Magistraturii calitatea de garant al independenței justiției. Or, în măsura în care legea nu va mai permite individualizarea sancțiunii de către

Consiliul Superior al Magistraturii, prin aprecierea de la caz la caz, a fiecărei situații în parte, va genera implicit o încălcare a acestor prevederi constituționale.

În consecință, pentru considerentele de mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite

HOTĂRĂȘTE

Sesizarea Curții Constituționale pentru a se pronunța asupra aspectelor de neconstituționalitate cuprinse în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 418/2017).

Anexăm în copie tabelele cu semnături.

Președinte

Judecător Iulia Cristina Tarcea

Prim magistrat asistent

Aneta Ionescu